
MSP100 Inicijative: Prolazno vreme

Pregled ispunjenosti MSP100 inicijativa

ceves

CENTAR ZA VISOKE EKONOMSKE STUDIJE

**MSP100 Inicijative:
Prolazno
vreme**

Pregled ispunjenosti MSP100 inicijativa

SADRŽAJ

REZIME	04
SEMAFOR INICIJATIVA	06
1. PODSTICAJNO OKRUŽENJE ZA MSP – „MISLI PRVO NA MALE”	08
2. RAZVOJ UNUTRAŠNJIH KAPACITETA MSP I TEHNOLOŠKA I ZELENA TRANSFORMACIJA	12
3. OBRAZOVANJE I UČENJE KROZ RAD KAO DVOSMERAN PROCES.....	18
4. PRISTUP FINANSIRANJU	22
CEVES AKTIVNOSTI NA REALIZACIJI INICIJATIVA	25

REZIME

MSP Barometar pruža pregled ostvarivanja inicijativa koje je pripremio i objavio CEVES, na osnovu dvogodišnjeg dijaloga sa predstavnicima MSP (mala i srednja preduzeća) i nalaza i zaključaka sa konferencije-izložbe „MSP Srbije 2030: MSP100 EXPO“, održane u Kragujevcu u junu 2022. godine.

Pregled ispunjenosti inicijativa obuhvata promene nastale u periodu od juna 2022. do novembra 2023. godine, a sačinjen je na osnovu istraživanja dostupnih informacija i razgovora sa predstavnicima države, akademije i nauke i ekspertima za sektor MSP. Sam napredak i realizaciju inicijativa CEVES je podstakao kroz kampanju za snažniju podršku MSP, posebno izvoznicima, povraćaj poreskog kredita i razvoj drugačijih kriterijuma za privlačenje stranih investitora, kao i kroz održane škole i radionice za transformaciju MSP (pogledati poslednju stranu).

Inicijative su grupisane u četiri oblasti: 1. Podsticajno okruženje za MSP -- „Misli prvo na male“, 2. Razvoj unutrašnjih kapaciteta MSP i tehnološka i zelena transformacija, 3. Obrazovanje i učenje kroz rad kao dvosmeran proces, i 4. Pristup finansiranju.

Osim što je u nacrt Strategije za razvoj MSPP uveden princip „Misliti najpre o malima“, nema informacija da je okruženje za MSP postalo podsticajnije. Ostaju aktuelna zalaganja za: 1. povraćaj poreskog kredita za MSP, 2. uvođenje avansnog plaćanja podsticaja i 3. unapređenje procesa javnih nabavki u cilju povećanog učešća MSP.

Izostale su značajnije promene u programima za jačanje unutrašnjih kapaciteta MSP, koji su brojni ali već godinama na sličnom,

nedovoljno ambicioznom nivou. Nastavlja se sa sprovođenjem uspešnog i dobro prihvaćenog programa za digitalnu transformaciju MSP, uz preporuku da bi trebalo da budu izdašniji zarad postizanja značajnijeg efekta, naročito kod naprednijih MSP.

Najavljeni su programi koji mogu podstaći osnivanje inovacionih habova i povezivanje javnog sektora sa tehnološkim kompanijama u cilju razvoja inovativnih rešenja za probleme javne uprave. Iako je bilo određenih aktivnosti, u vidu razvoja značajnog strateškog dokumenta i niza radionica na temu zelenog poslovanja, nedostaju konkretni, sve neophodniji, programi koji bi stimulisali i pomogli MSP u preduzimanju koraka u pravcu ozelenjavanja svog poslovanja.

Intenzivirani su napori države u rešavanju problema neusaglašenosti potreba privatnog sektora i postojeće radne snage u vidu osnivanja regionalnih trening centara i olakšanog sticanja radne dozvole za strance. Ipak, nedostaju mere kojima bi se MSP olakšalo zadržavanje kadrova, kao i veća fleksibilnost formalnog sistema obrazovanja uz redovan dijalog sa privredom.

Konačno, po pitanju pristupa finansiranju za MSP, u posmatranom periodu nije bilo promena. CEVES je razvio i uputio inicijativu za jačanje podrške izvozu MSP u vidu osnivanja državnog fonda za osiguranje i garanciju izvoznih poslova.

SEMAFOR INICIJATIVA

LEGENDA

- Nema informacija da su sprovedeni koraci ka ostvarivanju preduslova za ispunjenje inicijative / samo su najavljeni
- Inicijativa je ispunjena / ostvoreni su svi preduslovi neophodni za ostvarenje inicijative
- Ostvoreni su neki koraci (preduslovi) na osnovu kojih se može oceniti da je došlo do pozitivne promene

1. PODSTICAJNO OKRUŽENJE ZA MSP - „MISLI PRVO NA MALE“

- 1.1 Vratiti MSP pravo na korišćenje poreskog kredita
- 1.2 Uvesti avansna plaćanja podsticaja umesto dosadašnje refundacije sredstava
- 1.3 Uvesti princip „Misli prvo na male“
- 1.4 Unaprediti proces javnih nabavki kako bi se povećalo učešće MSP

2. RAZVOJ UNUTRAŠNJIH KAPACITETA MSP I TEHNOLOŠKA I ZELENA TRANSFORMACIJA

- 2.1.1 U novoj Strategiji za razvoj MSP identifikovati srednjoročne programe podrške razvoju unutrašnjih kapaciteta MSP i njihove digitalne i zelene transformacije

- 2.1.2 Razviti domaće dobavljače za srpske šampione kroz unapređenje tehničkih i poslovnih kapaciteta manjih MSP
- 2.1.3 Urediti i razviti poslovnu infrastrukturu, pre svega kroz izradu Zakona o poslovnoj infrastrukturi
- 2.1.4 Razviti platformu na kojoj će pružaoci usluga predstavljati usluge podrške MSP
- 2.1.5 Razviti organizaciju koja bi izvozno orijentisanim MSP pružala kontinuiranu podršku
- 2.2.1 Razviti program podrške za digitalnu transformaciju naprednih MSP
- 2.2.2 Razviti regionalne inovacione hubove
- 2.2.3 Uvesti principe koji podstiču inovacije i digitalizaciju u javne nabavke
- 2.2.4 Uspostaviti saradnju između industrijskih i tehnoloških kompanija
- 2.3.1 Usvojiti jasnu politiku zelene transformacije
- 2.3.2 Povećati svest o dobrim „zelenim“ praksama

3. OBRAZOVANJE I UČENJE KROZ RAD KAO DVOSMERAN PROCES

- 3.1.1 Finansijski i administrativno podržati programe obuka u MSP
- 3.1.2 Pokrenuti osnivanje regionalnih centara za učenje kroz rad
- 3.1.3 Promovisati uspešne sisteme učenja kroz rad koje su razvila srpska preduzeća
- 3.2.1 Pojačati stipendiranje učenika deficitarnih profila
- 3.2.2 Uspostaviti platformu za povezivanje naučnoistraživačkih organizacija i privrede
- 3.3.1 Omogućiti oslobađanje od poreza na deo dobiti koji se koristi za beneficije za zaposlene
- 3.3.2 Omogućiti efikasno dobijanje radnih dozvola za kvalifikovane strance koji se prijavljuju za deficitarna radna mesta

4. PRISTUP FINANSIRANJU

- 4.1 Uspostaviti nacionalnu razvojnu banku
- 4.2 Omogućiti da izvozno kreditna agencija (AOFI) svojim delovanjem umanjí problem koji nastaje za domaće izvoznike usled generalnog neprihvatanja garancija srpskih banaka u inostranstvu
- 4.3 Omogućiti osiguravanje banaka za slučaj neplaćanja stranog kupca usled komercijalnih i političkih rizika
- 4.4 Uvesti mehanizme za učešće privatnog kapitala u programima Fonda za inovacionu delatnost
- 4.5 Kreirati poseban A2F portal u okviru portala preduzetnistvo.rs

1. PODSTICAJNO OKRUŽENJE ZA MSP - „MISLI PRVO NA MALE”

● 1.1. VRATITI MSP PRAVO NA KORIŠĆENJE PORESKOG KREDITA

Opis: Vraćanje člana Zakona o porezu na dobit pravnih lica koji bi omogućio ponovno korišćenje poreskog kredita za nabavku osnovnih sredstava, čime bi se stimulisale investicije u nove, savremene mašine, opremu i uređaje.

Status: Ministarstvo privrede je zatražilo mišljenje o ovom predlogu od Ministarstva finansija, međutim odgovor nije stigao. CEVES je podržao MSP inicijativu i radi na razvoju argumentacije i širem programu zalaganja za povraćaj poreskog kredita za MSP.

PROVERILI SMO: SRBIJA JE JEDINA ZEMLJA U EVROPI U KOJOJ IZUZEĆE OD POREZA NA DOBIT KAD SE ONA KADA SE ONA REINVESTIRA VAŽI SAMO ZA VELIKA PREDUZEĆA, A NE I ZA MSP.

● 1.2. UVESTI AVANSNA PLAĆANJA PODSTICAJA UMETO DOSADAŠNJE REFUNDACIJE SREDSTAVA

Opis: Isplaćivanje finansijskih sredstava za podsticaje namenjene od strane države unapred umesto nakon obavljenih aktivnosti.

Status: Nema promena. Dobar nagoveštaj je novina da u okviru IPARD programa 50% sredstava od 50% koje se isplaćuje tj. vraća može da bude predmet avansa pod uslovom da klijent koji aplicira obezbedi bankarsku garanciju.

● 1.3. UVESTI PRINCIP „MISLI PRVO NA MALE“

Opis: Princip je u skladu sa evropskom praksom i upućuje na to da administrativni zahtevi koji se mogu činiti razumnim i ne naročito zahtevnim kada se odnose na velika preduzeća, često postavljaju nepremostive ili preskupe prepreke za MSP, te nalaže da se u tom smislu zahtevi prema MSP prilagode njihovim mogućnostima.

Status: Nacr Strategije za razvoj MSPP* sadrži princip „Misliti najpre o malima“. Uvođenje ovog principa je prvi korak u podizanju svesti o potrebi da se administrativni zahtevi ciljano prilagođavaju potrebama i mogućnostima MSP. CEVES je u procesu istraživanja za potrebe Svetske banke u koje traga za širokim principijelnim rešenjima koja će smanjiti taj problem opterećenja MSP.

● 1.4. UNAPREDITI PROCES JAVNIH NABAVKI KAKO BI SE POVEĆALO UČEŠĆE MSP

Opis: Podrazumeva uvođenje evropske prakse u javne nabavke koja će olakšati pristup MSP, a koja se osim uklanjanja administrativnih barijera i omogućavanja podele nabavke na partije odnosi i na stvaranje ambijenta koji će biti podstičući za učestvovanje MSP. Trenutni prosek od 2,5 prijave po javnoj nabavci među najnižima je u Evropi.

---

*Predlog Strategije za razvoj MSPP za period 2023-2027. godine, sa Akcionim planom. Dostupno na <https://www.privreda.gov.rs/sites/default/files/documents/2023-01/finalna%20Strategija%20mssp%202023-2027.%20za%20javnu%20raspravu.pdf>.

Status: Izmene zakona koje deluju u ovom pravcu najavljene su u oktobru 2023. godine. Trenutno je situacija vrlo nezadovoljavajuća budući da je broj preduzeća koja se prijavljuju za javne nabavke u konstantnom padu usled prekomernih administrativnih zahteva i visoke percepcije korupcije.

2. RAZVOJ UNUTRAŠNJIH KAPACITETA MSP I TEHNOLOŠKA I ZELENA TRANSFORMACIJA

2.1. PODIZANJE KAPACITETA I STANDARDA KVALITETA, NAROČITO ZA NASTUP NA MEĐUNARODNIM TRŽIŠTIMA

- **2.1.1. U novoj Strategiji za MSP identifikovati srednjoročne programe podrške razvoju unutrašnjih kapaciteta MSP i njihove digitalne i zelene transformacije**

Opis: Programi podrške treba da objedine aktivnosti više ministarstava, različito ciljaju potrebe MSP na različitim lestvicama razvoja, kao i da predvide ulaganja u razvoj kapaciteta samih institucija podrške.

Status: U nacrtu Strategije predviđeni su programi za podršku i razvoj kapaciteta MSP uključujući digitalnu transformaciju i zelenu tranziciju i predviđeno je da u njihovo sprovođenje budu uključena različita tela (ministarstva privrede, finansija, nauke i druga, kao i RAS, RSJP, AOFI, Fond za razvoj, itd). Ipak, kao i do sada, programi nisu dovoljno diverzifikovani prema potrebama MSP na različitim lestvicama razvoja, a zacrtani ciljevi, kao i sredstva određena za njihovo ispunjenje, su premali da bi imali značajniji efekat. Upitni su i kriterijumi za dodelu sredstava koji se svode na „ko prvi stigne – dobije“ što daje prednost bolje informisanim firmama koje su dobro upoznale sistem.

- **2.1.2. Razviti domaće dobavljače za srpske šampione kroz unapređenje tehničkih i poslovnih kapaciteta manjih MSP**

Opis: Podrazumeva uspostavljanje vertikalne, kupac-dobavljač saradnje, kojom MSP šampioni sebi obezbeđuju pouzdano snabdevanje proizvodima i uslugama neophodnim za plasman na stranim tržištima, dok manja MSP unapređuju svoje tehničke i tehnološke kapacitete, stiču specifična znanja i poslovne veštine na putu ka internacionalizaciji poslovnih aktivnosti.

Status: Nema promena. Postojeći programi RAS-a usmereni su isključivo na razvoj dobavljača za SDI.

- **2.1.3. Urediti i razviti poslovnu infrastrukturu, pre svega kroz izradu Zakona o poslovnoj infrastrukturi**

Opis: Podrazumeva odgovor na potrebu za većom angažovanosti države i svih zainteresovanih strana na razvoju i upravljanju poslovnom infrastrukturom kroz donošenje zakona o poslovnoj infrastrukturi i obezbeđivanju sredstava za programe podrške.

Status: Nema promena.

- **2.1.4. Razviti platformu na kojoj će pružaoci usluga predstavljati usluge podrške MSP**

Opis: Podrazumeva razvoj platforme koja pruža informacije o pružaocima usluga podrške (za digitalnu transformaciju, finansijski menadžment, zelenu transformaciju), i mogućnost da korisnici dele reference, čime bi se značajno olakšalo MSP da pronađu odgovarajuću podršku.

Status: Kao prvi korak CEVES je započeo prikupljanje referenci pružaoca usluga predloženih od strane MSP šampiona na osnovu ostvarene saradnje, koji su prikazani na panoima predstavljenim

na konferenciji „MSP Srbija 2030: MSP100 EXPO – Ljudi su uspeh“. Reference prikupljene tokom pripreme i održavanja konferencije biće prikazane na sajtu msp100.rs.

● 2.1.5. Razviti organizaciju koja bi izvozno orijentisanim MSP pružala kontinuiranu podršku

Opis: Podrazumeva uspostavljanje organizacije koja bi olakšala MSP međunarodni „benčmarking“ sopstvenih performansi i pristup informacijama o međunarodnim tokovima na relevantnim tržištima. Takva organizacija treba da prati tržišne trendove i otkriva niše za proizvode, rizike i prilike za diverzifikaciju, kao i da omogućiti poređenje MSP sa performansama drugih na tržištu.

Status: Iako postoje određeni programi koji pružaju informacije i obuke za izvoz preduzeća, ne postoji kontinuirani sistem pružanja informacija svim MSP. Kao prvi korak, u okviru projekta Velika mala privreda, CEVES je razvio MSPKompas.rs, internet portal koji objedinjuje i deli informacije važne za MSP sektor, donatore i donosioce odluka. Portal sadrži indeks MSP Kompas Indeks – alat za interaktivno praćenje razvoja i konkurentnosti MSP kroz 9 dimenzija u različitim sektorima. Sledeći korak predstavljalo bi uspostavljanje organizacije za podršku MSP čiji bi rad usmeravali alati koje je CEVES razvio, i koja bi operativno sprovodila podršku i programe.

2.2. PODRŠKA DIGITALIZACIJI I JAČANJE AMBIJENTA ZA INOVACIJE

● 2.2.1. Razviti program podrške za digitalnu transformaciju naprednih MSP

Opis: Potrebno je da država razvije program i opredeli nivo sredstava koji mogu da naprave razliku u digitalnoj transformaciji naprednih MSP, kako bi se ubrzala transformacija MSP šampiona u svetske igrače.

Status: Programi za sprovođenje digitalne transformacije koje sprovodi Centar za digitalnu transformaciju (CDT) su dobri međutim uglavnom utiču na MSP na nižim, početnim nivoima digitalizacije s obzirom da su sredstva koja nude ograničena. Da bi program zaista napravio razliku i ostvario širi efekat na celu ekonomiju, potrebno je povećati budžet za širenje obuhvata i podizanje ambicije postojećih programa (trenutno do 12.000 evra) kao i razmotriti uvođenje novih programa koji bi ciljali konkretne strateške industrije.

● 2.2.2. Razviti regionalne inovacione hubove

Opis: Podrazumeva razvoj hubova zamišljenih kao „one-stop shop“ koji pružaju podršku MSP da postanu konkurentnija koristeći digitalne tehnologije.

Status: U junu 2023. godine, Srbija je pristupila programu Digitalna Evropa, čime je omogućeno preduzećima i javnoj upravi da učestvuju u projektima koji primenjuju digitalne tehnologije u oblastima kao što su veštačka inteligencija i napredne digitalne veštine. Projekat takođe podržava uspostavljanje čvorišta (hubs) za digitalne inovacije. Na ovaj način, otvorena je mogućnost za tradicionalna i tehnološka preduzeća, kao i hubove, da povuku finansijska sredstva i na taj način osposobljavaju sebe i podržavaju druga MSP. Da bi došlo do apsorpcije ovih sredstava neophodni su programi izgradnje i jačanja organizacionog okruženja (ekosistema) potrebnim vestinama i sredstvima, kako bi podržali krajnje korisnike da do ovih sredstava dođu.

● 2.2.3. Uvesti principe koji podstiču inovacije i digitalizaciju u javne nabavke

Opis: Podrazumeva uvođenje evropske prakse u javne nabavke koja se odnosi na uvođenje programa u skladu sa Partnerstvom za inovacije koji omogućavaju da javni sektor u saradnji sa privatnim razvija inovativna rešenja.

Status: Trenutno se realizuje program Gov Tech, posredstvom Fonda za inovacionu delatnost, kroz koji se povezuju javne ustanove sa inovativnim preduzećima koja koriste podatke, disruptive tehnologije i inovativne metodologije, kako bi se kreirali proizvodi i usluge kojima se rešavaju izazovi u javnom sektoru (do 1. novembra 2023. faza prikupljanja „problema“ od strane javnog sektora). Ceo proces stvaranja inovativnog rešenja finansira Fond. Ovo je vrlo pozitivan program, a korak dalje bi bilo povlačenje Fonda, odnosno osposobljavanje javnog sektora da samoinicijativno sprovedi ovakve nabavke.

● 2.2.4. Uspostaviti saradnju između industrijskih i tehnoloških kompanija

Opis: Saradnja treba da omogući razmenu informacija o potrebama industrijskih i mogućnostima tehnoloških kompanija. Potrebno je uspostaviti platformu na kojoj bi bile dostupne informacije o novim tehnologijama, putem koje bi se razvijali modeli za transfer tehnologija između tehnoloških i tradicionalnih MSP, kao i razmenjivale informacije i korisnička iskustva.

Status: Najavljeno je da će do kraja oktobra 2023. godine PKS, u okviru CDT, pokrenuti centar za inovacije (business innovation hub) koji će omogućiti povezivanje velikih preduzeća iz tradicionalnih industrija sa inovativnom i akademskom zajednicom. Navodi se da je u razvoju i inovaciona platforma za privredu bazirana na veštačkoj inteligenciji koja treba da obezbedi tradicionalnim preduzećima da dođu do inovativnih tehnoloških rešenja i integrišu ih u svoje poslovne modele, dok sa druge strane pruža mogućnost tehnološkim preduzećima i akademskoj zajednici da ponude tradicionalnoj industriji svoje ideje ili gotova rešenja.

2.3. ZELENA TRANSFORMACIJA

● 2.3.1. Usvojiti jasnu politiku zelene transformacije

Opis: Neophodno je postići nacionalni konsenzus po pitanju usmeravanja na održive zelene sisteme, uključujući u poslovanju, kao i formiranje „Zelenog plana“ za Srbiju.

Status: Pripremljen je Integrisani nacionalni energetske i klimatski plan, ključni strateški dokument koji u pogledu obnovljivih izvora energije, energetske efikasnosti i smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte definiše ciljeve za 2030. godinu i predviđa veoma konkretne politike i mere za njihovo dostizanje (bio na javnoj raspravi u julu 2023. godine).

● 2.3.2. Povećati svest o dobrim „zelenim“ praksama

Opis: Podrazumeva razmenu znanja i dobre prakse među MSP u cilju prepoznavanja sve brojnijih prilika da „ozelenjavanje“ donese i ekonomsku korist, kao i razvijanja svesti o značaju zaštite životne sredine (posebno u oblastima upravljanja otpadom i upotrebe otpada kao sirovine u industrijskim procesima) i borbi protiv klimatskih promena.

Status: Sve je više radionica i obuka organizovanih u cilju upoznavanja preduzeća sa zelenim praksama (PKS, UNDP, EBRD). Budući da je u proseku tek svako četvrto preduzeće u Srbiji napravilo značajnije korake u nekim aspektima zelene transformacije, jasno je da su potrebni dodatni napori na ovom polju.

3. OBRAZOVANJE I UČENJE KROZ RAD KAO DVOSMERAN PROCES

3.1. OBUKE NA RADNOM MESTU I PREKVALIFIKACIJE ZAPOSLENIH

● 3.1.1. Finansijski i administrativno podržati programe obuka u MSP

Opis: Podrazumeva podršku od strane države onim MSP koja održavaju resurse isključivo posvećene razvoju i stručnom usavršavanju zaposlenih, s obzirom da se kroz obuke u velikoj meri nadoknađuje znanje koje je trebalo biti stečeno tokom formalnog obrazovanja.

Status: Postoji niz načina na koje država indirektno subvencionira obuke, poput NSZ obuka na zahtev poslodavca i umanjenja poreza za preduzeća u dualnom obrazovanju, međutim ključni nedostatak je u tome što je obuhvat programa obuka nedovoljan (oko 4.000 ljudi kroz različite programe), dok je umanjenje poreza za preduzeća minimalno.

● 3.1.2. Pokrenuti osnivanje regionalnih centara za učenje kroz rad

Opis: Podrazumeva osnivanje regionalnih centara od strane privatnog sektora i države u formi javno-privatnog partnerstva.

Status: U planu je otvaranje 12 regionalnih trening centara za obuke, prekvalifikacije i dokvalifikacije za mlade ali i starije koji su završili školovanje ali žele da promene struku. Tehnička škola u Valjevu je prva stekla status trening centra, a najavljuje se da sledeća bude Tehnička škola u Požegi.

● 3.1.3. Promovisati uspešne sisteme učenja kroz rad koje su razvila srpska preduzeća

Opis: Podrazumeva promociju izuzetno uspešnih sistema koje su određena preduzeća sopstvenom inicijativom razvila i koji bi uz manje ili veće modifikacije mogli da se primene i u drugim srpskim preduzećima.

Status: Konferencija „MSP Srbija 2030: MSP100 EXPO – Ljudi su uspeh“ (9. novembar 2023. godine) pruža jedan, ali nedovoljan, doprinos ostvarenju ove inicijative.

3.2. SARADNJA FORMALNOG OBRAZOVANJA I PRIVREDE

● 3.2.1. Pojačati stipendiranje učenika deficitarnih profila

Opis: Potrebna je intenzivnija podrška, između ostalog u vidu stipendiranja, od strane lokalnih samouprava i preduzeća za podsticanje školovanja za deficitarne profile. Kroz pojačani i kontinuirani dijalog između obrazovanja i privrede, lokalne zajednice i lokalna preduzeća treba da pronađu načine da jačaju motivaciju za obrazovanje deficitarnih kadrova i ostanak u lokalnim sredinama.

Status: Država već godinama dodeljuje učenički kredit za srednjoškolce koji se obrazuju za deficitarne profile. Međutim, potrebno je pojačati stipendiranje, i to u kontekstu snažnijeg dijaloga između obrazovanja i privrede na kom Kancelarija za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija planira da radi.

● 3.2.2. Uspostaviti platformu za povezivanje naučnoistraživačkih organizacija i privrede

Opis: Podrazumeva podsticanje saradnje nauke i privrede, kroz koju bi preduzeća postala svesna informacija o resursima, kompetencijama i spremnosti za saradnju od strane akademskih institucija. Platforma bi takođe mogla da sadrži informacije o mogućnostima za testiranje i sertifikaciju proizvoda.

Status: Postoje najave od strane Ministarke za nauku da se radi na pripremi portala naučne infrastrukture, na kom će se naći sva infrastruktura, oprema i usluge koje naučno-istraživačke organizacije, instituti i fakulteti imaju u svom posedu, a koje bi preduzeća mogla da koriste za razvoj i testiranje sopstvenih proizvoda.

3.3 ZADRŽAVANJE I PRIVLAČENJE KADROVA

● 3.3.1. Omogućiti oslobađanje od poreza na deo dobiti koji se koristi za beneficije za zaposlene

Opis: Podrazumeva uvođenje poreskih olakšica za beneficije za zaposlene, čime bi se motivisala preduzeća da ulažu u zadržavanje i privlačenje kvalitetnih kadrova, kao što je npr. oslobađanje od poreza na deo dobiti koju preduzeće poklanja zaposlenom u formi učešća za stambeni kredit.

Status: Nema promena.

● 3.3.2. Omogućiti efikasno dobijanje radnih dozvola za kvalifikovane strance koji se prijavljuju za deficitarna radna mesta

Opis: Potrebno je na transparentan način i pod jednakim uslovima svim zainteresovanima omogućiti efikasno dobijanje radnih dozvola za kvalifikovane strance koji se prijavljuju za deficitarna radna mesta.

Status: Izmenama Zakona o strancima i Zakona o zapošljavanju stranaca usvojenim jula 2023. godine, celokupan proces dobijanja jedinstvene radne i boravišne dozvole za strance skraćen je na period do 15 dana (ranije trajao preko dva meseca).

4. PRISTUP FINANSIRANJU

● 4.1. USPOSTAVITI NACIONALNU RAZVOJNU BANKU

Opis: Podrazumeva uspostavljanje nacionalne razvojne banke koja bi pokrivala jaz između potrebe za finansiranjem razvojnih projekata, posebno male privrede i poljoprivrede, i ponude na finansijskom tržištu. Ovakva institucija bi morala da bude praćena vrlo transparentnim i participativnim sistemom nadzora nad kriterijumima za dodelu sredstava kao i procesom njihove primene.

Status: Inicijativa je prepoznata od strane predsednika PKS-a, g. Čadeža, koji je tokom konferencije „MSP Srbije 2030: MSP100 EXPO“ 2022. godine izneo stav da je „sazrelo vreme“ za uspostavljanje ovakve banke. Nije poznato da su preduzeti koraci u pravcu ispunjenja ove inicijative.

● 4.2. OMOGUĆITI DA IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA (AOFI) SVOJIM DELOVANJEM UMANJI PROBLEM KOJI NASTAJE ZA DOMAĆE IZVOZNIKE USLED GENERALNOG NEPRIHVATANJA GARANCIJA SRPSKIH BANAKA U INOSTRANSTVU

Opis: Potrebno je u okviru postojeće zakonske regulative i prihvaćene međunarodne prakse omogućiti da AOFI svojim delovanjem radikalno umanja problem koji nastaje za domaće izvoznike usled generalnog neprihvatanja garancija srpskih banaka u inostranstvu, čak i kada su one u stranom vlasništvu. Iskustvo drugih zemalja pokazuje da je dovoljno izdvajanje iznosa od 5 do 15 miliona evra na račun države, koji ne bi bio potrošen već bi se zapravo uvećavao od premija na ovakvo osiguranje.

Status: CEVES je pripremio inicijativu za uspostavljanje državnog fonda za osiguranje i garanciju izvoznih poslova u ime i za račun države i davanje ovlašćenja AOFI-ju da te poslove obavlja. Inicijativa je upućena Ministarstvu privrede i AOFI-ju.

● 4.3. OMOGUĆITI OSIGURAVANJE BANAKA ZA SLUČAJ NEPLAĆANJA STRANOG KUPCA USLED KOMERCIJALNIH I POLITIČKIH RIZIKA

Opis: Osiguravanjem banaka za slučaj neplaćanja stranog kupca usled komercijalnih i političkih rizika, potrebno je ohrabriti poslovne banke da putem kredita stranom kupcu „prate“ i podržavaju konkurentnost izvoza srpskih preduzeća, naročito kada je reč o izvozu opreme, mašina i ostalih osnovnih sredstava, a u skladu sa OECD aranžmanom o državno podržanim izvoznim kreditima (inkorporiranim u EU regulativu).

Status: U okviru inicijative koju je CEVES podneo predlaže se da jedan od poslova koje bi AOFI obavljao bude osiguranje kredita banke.

● 4.4. UVESTI MEHANIZME ZA UČEŠĆE PRIVATNOG KAPITALA U PROGRAMIMA FONDA ZA INOVACIONU DELATNOST

Opis: Imajući u vidu spor razvoj tradicionalnog tržišta kapitala i potrebu za finansiranjem kod inovativnih preduzeća, potrebno je napraviti direktnu šemu koja bi Fondu za inovacionu delatnost omogućila da uključi privatne investitore. Osim diversifikacije i proširivanja ponude finansijskih instrumenata, glavna prednost bi se ogledala u značajno većem nivou sredstava koja bi mogla biti plasirana u inovativne aktivnosti.

Status: Nema promena.

● 4.5. KREIRATI POSEBAN A2F PORTAL U OKVIRU PORTALA PREDUZETNIŠTVO.RS

Opis: Podrazumeva razvoj portala koji će objediniti sve informacije sa različitih izvora i povezati sve finansijske institucije, investitore i alternativne izvore finansiranja sa potencijalnim korisnicima.

Status: Nema promena.

U CILJU OSTVARENJA SVOJE VIZIJE DA DOMAĆA MSP DOBIJU PAŽNJU I PODRŠKU KAKVU ZASLUŽUJU, CEVES JE:

- ▶ Uputio inicijative tokom leta 2022. godine na adrese Ministarstva finansija, Ministarstva nauke, Ministarstva privrede, Narodne banke, Fonda za inovacionu delatnost, Kancelarije za IT i elektronsku upravu, Nacionalne službe za zapošljavanje, Razvojne agencije Srbije i Privredne komore Srbije;
- ▶ Dodatno razradio inicijativu za omogućavanje Agenciji za osiguranje i finansiranje izvoza da pruža snažniju podršku srpskim izvozniciima, i uputio je Ministarstvu privrede i AOFI-ju;
- ▶ Razvio MSPKompas.rs, internet portal koji objedinjuje i deli informacije važne za MSP sektor, donatore i donosioce odluka. Pored važnih makroekonomskih podataka, mape za pozivanje preduzeća, izveštaja o različitim aspektima MSP sektora i dostupnim izvorima finansiranja, portal sadrži indeks MSP Kompas Indeks – alat za interaktivno praćenje razvoja i konkurentnosti MSP kroz 9 dimenzija u različitim sektorima;
- ▶ Organizovao Letnju školu za novu generaciju MSP lidera, na kojoj je 30 polaznika iz vodećih MSP dobilo konkretna znanja o usklađivanju poslovanja sa ESG principima, održivim

poslovnim modelima, upravljanju promenama, zelenoj transformaciji lanaca vrednosti, održivim finansijama i razumevanju potrošača u vremenu digitalne (r)evolucije, sa nizom praktičnih primera, kao i priliku da stečena znanja primene u studiji slučaja;

- ▶ Organizovao radionice u Kragujevcu, Nišu i Užicu, na kojima su preduzeća imala priliku da se upoznaju sa praktičnim znanjem i primerima o ulasku i penjanju kroz lance snabdevanja, naročito u svetlu nove nemačke direktive, kao i o raspoloživim finansijskim sredstvima za neophodna prilagođavanja;
- ▶ U pripremi analize o pravu na poreski kredit kojom će dodatno podržati zalaganje MSP sektora da se malim i srednjim preduzećima vrati pravo na korišćenje poreskog kredita koje imaju velika preduzeća;
- ▶ U procesu razvoja drugačijih kriterijuma za privlačenje stranih investitora koji bi podrazumevali širi uticaj na razvoj;
- ▶ U procesu istraživanja za za potrebe Svetske banke koje treba da otkrije obrasce ponašanja države prema preduzetništvu, koja zbog nedovoljnog razumevanja i poverenja proizvodi nepotrebno opterećenje za MSP, kao i da pruži preporuke da se takvo okruženje radikalno promeni.

IZDAVAČ

Centar za visoke ekonomske studije
Višnjićeva 5, 11010 Beograd, Srbija
Telefon: +381 (11) 405 27 80
Internet adresa: www.ceves.org.rs

U IME IZDAVAČA

Nemanja Šormaz

AUTORI

Lana Hadži-Niković
Pavle Medić
Lazar Ivanović

LEKTURA

Centar za visoke ekonomske studije | CEVES

DIZAJN

Sanja Polovina

ONLINE IZDANJE

ŠTAMPA

Belpak, Beograd

TIRAŽ

300

Beograd, Novembar 2023.

ceves

CENTAR ZA VISOKE EKONOMSKE STUDIJE